

Rijden onder invloed in West-Zeeuwsch-Vlaanderen,
1995-1998

M.P.M. Mathijssen

Rijden onder invloed in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995-1998

Het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten

R-98-64

M.P.M. Mathijssen

Leidschendam, 1999

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV

Documentbeschrijving

Rapportnummer:	R-98-64
Titel:	Rijden onder invloed in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995-1998
Ondertitel:	Het alcoholgebruik van automobilisten in weekendnachten
Auteur(s):	M.P.M. Mathijssen
Onderzoeksmanager:	Mr. P. Wesemann
Projectnummer SWOV:	52.644
Opdrachtgever:	Provincie Zeeland, Directie Infrastructuur en Vervoer. De inhoud van dit rapport berust mede op gegevens uit projecten die zijn uitgevoerd in opdracht van de Directie Zeeland van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat.
Trefwoord(en):	Drunkenness, driver, night, blood alcohol content, weekend, police, woman, man, surveillance, age, enforcement (law), behaviour, publicity, legislation, Netherlands.
Projectinhoud:	Dit rapport doet verslag van onderzoek naar de ontwikkeling het alcoholgebruik van automobilisten in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, in vrijdag- en zaterdagnachten van de zomer en het najaar, tussen 1995 en 1998.
Aantal pagina's:	16 + 9 blz.
Prijs:	f 17,50
Uitgave:	SWOV, Leidschendam, 1999

Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid SWOV
Postbus 1090
2260 BB Leidschendam
Telefoon 070-3209323
Telefax 070-3201261

Inhoud

1.	<i>Inleiding</i>	4
1.1.	Doel van het onderzoek	4
1.2.	De gevolgen van alcoholgebruik in het verkeer	5
1.3.	Het SWOV-onderzoek 'Rij- en drinkgewoonten'	5
2.	<i>Opzet en uitvoering van het onderzoek</i>	6
2.1.	Opzet	6
2.2.	Uitvoering	6
2.3.	Statistische analyse	7
3.	<i>Resultaten van het onderzoek</i>	8
3.1.	Alcoholgebruik naar jaar en seizoen	8
3.2.	Alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip	9
3.3.	Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd	10
3.4.	Herkomst van overtredders	11
3.5.	Ontwikkeling van het politietoezicht	12
3.6.	Ontwikkeling van de alcoholonveiligheid	13
4.	<i>Conclusies en aanbevelingen</i>	14
4.1.	Conclusies	14
4.2.	Aanbevelingen	14
	Bijlage 1 <i>Toelichting WPM-analyse</i>	17
	Bijlage 2 <i>Tabellen 1 t/m 5</i>	19

1. Inleiding

Zowel in 1995 als in 1998 heeft de SWOV, in nauwe samenwerking met de politie, in de maanden juli t/m november het alcoholgebruik van automobilisten in West-Zeeuwsch-Vlaanderen geïnventariseerd. Dat is gebeurd in vrijdag- en zaterdagavonden tussen 22.00 en 4.00 uur.

Bij de metingen is het alcoholgebruik van willekeurige automobilisten geregistreerd, onderverdeeld naar seizoen, dag en tijdstip, en naar geslacht en leeftijd van de bestuurders. Daarnaast is de herkomst (plaats waar alcohol is gebruikt) geregistreerd van bestuurders die door de politie aangehouden zijn om op het politiebureau de ademanalyse voor bewijsdoeleinden te ondergaan. Het betreft bestuurders die bij de blaastest op straat een bloedalcoholgehalte (BAG) van 0,70 promille of hoger scoorden. De wettelijke limiet is weliswaar 0,50 promille, maar pas vanaf 0,70 promille worden verdachten voor nader onderzoek overgebracht naar het politiebureau.

1.1. Doel van het onderzoek

Het doel van het SWOV-onderzoek is het vaststellen van de effecten van het project 'Duurzaam Veilig West-Zeeuwsch-Vlaanderen' op het alcoholgebruik van automobilisten, door middel van een voor- en nameting. Het onderzoek is zo opgezet en uitgevoerd, dat de ontwikkeling in West-Zeeuwsch-Vlaanderen kan worden vergeleken met die in de rest van Zeeland en in heel Nederland. Verder levert het onderzoek informatie op over eventuele perioden en/of groepen bestuurders met een verhoogd alcoholgebruik en/of een verhoogd risico op een alcoholongeval. Gegevens hierover kunnen worden gebruikt bij het opzetten van toekomstige toezicht- en voorlichtingsprogramma's.

De feitelijke uitvoering van de metingen is gebeurd door controleteams van de politie, volgens uniforme richtlijnen die de SWOV heeft opgesteld. Bij alle metingen is een SWOV-medewerker aanwezig geweest om de politie te begeleiden en te assisteren bij de gegevensregistratie.

De gehanteerde onderzoeksmethode in West-Zeeuwsch-Vlaanderen is gelijk aan die van de landelijke en provinciale onderzoeken naar het alcoholgebruik van automobilisten, die de SWOV al vele jaren achtereen in heel Nederland uitvoert.

De SWOV is de politiemensen die de metingen hebben voorbereid en uitgevoerd, erkentelijk voor hun inzet en zorgvuldigheid. Daarnaast is speciale dank op zijn plaats aan de vrijwilligers van Veilig Verkeer Nederland, die onder de bezielende leiding van mevrouw Marijke Hemelsoet bij alle metingen assistentie hebben verleend. Zij hebben niet alleen voorlichting gegeven aan de gecontroleerde automobilisten, maar ook geholpen bij de gegevensregistratie en bovendien voor de inwendige mens gezorgd.

Naast de metingen van het alcoholgebruik van automobilisten heeft de SWOV een korte enquête uitgevoerd naar de aard en omvang van het politietoezicht op alcoholgebruik in het verkeer.

1.2. De gevolgen van alcoholgebruik in het verkeer

Alcoholgebruik in het verkeer heeft een sterk negatieve invloed op de ongevalskans en de ernst van het letsel. Geen enkele andere enkelvoudige factor is als ongevalsoorzaak zo belangrijk als alcoholgebruik. Bestrijding van alcohol in het verkeer is dan ook terecht een speerpunt in het verkeersveiligheidsbeleid. En er is reden om de aandacht niet te laten verslappen: na een sterke vermindering van het rijden onder invloed in Nederland vanaf het midden van de jaren tachtig was er in de eerste helft van de jaren negentig weer sprake van een geleidelijke toename. In 1991 was in weekendnachten 3,9% van de Nederlandse automobilisten onder invloed, in 1992 4,0%, in 1993 4,2% en in 1994 zelfs 4,9%.

Daarna is het alcoholgebruik weer licht afgenomen: 4,7% overtreders in 1995, 4,4% in 1996 en 4,3% in 1997. Deze daling viel samen met een geleidelijke toename van het politietoezicht. Desalniettemin zijn er in 1997 naar schatting minimaal 235 verkeersdeelnemers overleden en circa 2.000 in het ziekenhuis opgenomen als gevolg van alcoholongevallen. De maatschappelijke kosten van de alcoholonveiligheid bedroegen in 1997 naar schatting circa twee miljard gulden. Het is dan ook enigszins bevreemdend dat deze vorm van 'zinloos geweld' als gevolg van alcoholgebruik relatief zo weinig maatschappelijke en politieke beroering wekt.

1.3. Het SWOV-onderzoek 'Rij- en drinkgewoonten'

Veranderingen in het alcoholgebruik van verkeersdeelnemers en daarmee samenhangende veranderingen in de verkeersveiligheid zijn in Nederland alleen door middel van gedragsmetingen binnen redelijke termijn te detecteren. Ongevallengegevens lenen zich minder goed voor dit doel. Zij zijn niet alleen onvolledig maar ook in hoge mate onbetrouwbaar, omdat het registratieniveau van alcoholgebruik door betrokkenen bij ongevallen sterk varieert naar tijd en plaats. Enquêtegegevens zijn voor het vaststellen van alcoholgebruik door automobilisten evenmin bruikbaar, omdat mensen nu eenmaal niet erg betrouwbaar rapporteren over hun eigen gedrag, zeker niet als er min of meer een taboe op dat gedrag rust. Men is dan sterk geneigd sociaal wenselijke antwoorden te geven. Bij vroeger rij- en drinkgewoontenonderzoek werden beweerd en feitelijk gedrag gelijktijdig onderzocht; de discrepanties waren vaak zeer groot.

Sinds 1970 voert de SWOV in nauwe samenwerking met de politie bijna elk najaar een onderzoek uit naar het alcoholgebruik van de Nederlandse automobilisten, het onderzoek 'Rij- en drinkgewoonten'. Dit is een zogenaamd standaardonderzoek, dat het mogelijk maakt ontwikkelingen in het alcoholgebruik van automobilisten van jaar tot jaar op de voet te volgen.

De onderzoekspopulatie (automobilisten) en de onderzoekstijdstippen (weekendnachten) zijn indertijd uitgekozen op grond van hun grote bijdrage aan de alcoholonveiligheid. Bij tweederde van de geregistreerde alcoholongevallen in Nederland is het een automobilist die alcohol heeft gebruikt. En in weekendnachten gebeuren relatief veel alcoholongevallen: de vrijdag- en zaterdagnacht, die 7% van de totale week uitmaken, nemen meer dan een kwart van de geregistreerde alcoholongevallen voor hun rekening. Andere perioden van de week met een relatief grote alcoholonveiligheid zijn de donderdagnacht, de vrijdag- en zaterdagavond en zondagochtend, -avond en -nacht: bijna 40% van de ernstig gewonde alcoholslachtoffers in 21% van de week.

2. Opzet en uitvoering van het onderzoek

2.1. Opzet

De SWOV heeft ervoor gekozen zowel in als buiten het toeristenseizoen metingen uit te voeren. De eerste reden daarvoor is de mogelijkheid dat er in en buiten het seizoen verschillen bestaan in de mate van alcoholgebruik. Een tweede reden is de mogelijkheid, dat getroffen maatregelen in en buiten het toeristenseizoen verschillende effecten op het alcoholgebruik zullen hebben. Om eventueel optredende verschillen beter te kunnen interpreteren, is van aangehouden rijders onder invloed geregistreerd of zij al dan niet als toerist in West-Zeeuwsch-Vlaanderen aanwezig waren.

Per onderzoeksnacht zijn alcoholcontroles uitgevoerd op vijf verschillende locaties, die in overleg met de SWOV zijn uitgekozen. Op de vier eerste locaties werd drie kwartier achtereen gecontroleerd, waarna het team zich verplaatste naar de volgende locatie. Op de vijfde en laatste locatie werd anderhalf uur achtereen gecontroleerd.

Bij de controles heeft de politie willekeurige automobilisten staande gehouden, die allen een blaastest moesten afleggen op een draagbare elektronische ademtester. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van testers met cijfermatige uitlezing van een exact BAG-promillage (BAG = bloedalcoholgehalte; de wettelijke BAG-limiet ligt in Nederland op 0,5 promille). De testers waren van het fabrikaat Dräger, type Alcotest 7410 Plus. Voor het gebruik van deze testers heeft het Gerechtelijk Laboratorium van het Ministerie van Justitie toestemming verleend.

Van alle geteste automobilisten zijn geslacht, leeftijd en uitslag van de test geregistreerd. Van overtreders die op het politiebureau de ademanalyse voor bewijsdoeleinden moesten ondergaan, is bovendien geregistreerd waar zij alcohol hadden gebruikt en of zij als toerist in West-Zeeuwsch-Vlaanderen aanwezig waren.

2.2. Uitvoering

In totaal zijn, zowel in 1995 als in 1998, vier metingen in vrijdag- en zaterdagnachten tussen 22.00 en 4.00 uur uitgevoerd, twee in het toeristenseizoen (de zomer) en twee daarbuiten (het najaar). Om de voorspelbaarheid van de metingen voor automobilisten zo klein mogelijk te maken zijn in de vrijdag- en zaterdagnacht deels verschillende locaties bezocht.

De metingen in 1995 hebben plaatsgevonden op de volgende data:

- in de nacht van vrijdag 28 op zaterdag 29 juli;
- in de nacht van zaterdag 12 op zondag 13 augustus;
- in de nacht van vrijdag 15 op zaterdag 16 september;
- in de nacht van zaterdag 30 september op zondag 1 oktober.

Bij deze vier metingen heeft de politie in totaal 539 willekeurige automobilisten staande gehouden en getest. Deze steekproefomvang bleef achter bij de verwachtingen die de SWOV hierover vooraf had.

De metingen in 1998 hebben plaatsgevonden op de volgende data:

- in de nacht van vrijdag 31 juli op zaterdag 1 augustus;
- in de nacht van zaterdag 22 op zondag 23 augustus;
- in de nacht van zaterdag 26 op zondag 27 september;
- in de nacht van vrijdag 23 op zaterdag 24 oktober.

Bij deze vier metingen heeft de politie in totaal 926 willekeurige automobilisten staande gehouden en getest. Deze steekproefomvang kwam wel overeen met de verwachtingen van de SWOV. Waarschijnlijk had de relatief kleine steekproefomvang in 1995 niet alleen te maken met een geringer verkeersaanbod, maar ook met de kleinere omvang van de politiecontroleteams.

2.3. Statistische analyse

De BAG-waarden van de automobilisten zijn ten behoeve van de analyse ingedeeld in vijf klassen:

1. < 0,2 promille (niet-drinkers);
2. 0,2-0,5 promille (lichte drinkers);
3. 0,5-0,8 promille (lichte overtreders);
4. 0,8-1,3 promille (zwaardere overtreders);
5. \geq 1,3 promille (zeer zware overtreders).

De indeling in een BAG-klasse gebeurt in principe op basis van de uitslag van de ademtest op straat. Bij de automobilisten die op het politiebureau een ademanalyse voor bewijsdoeleinden hebben ondergaan, is het op straat gemeten BAG waar nodig gecorrigeerd. De uitslag van de ademanalyse wordt daartoe eerst ontdaan van zijn correctiefactor. Vervolgens wordt daar een waarde bij opgeteld om te corrigeren voor de afbraak van alcohol in het tijdsbestek tussen de ademtest op straat en de ademanalyse op het bureau. De gemiddelde afbraak bedraagt 0,15 promille per uur.

De verzamelde gegevens zijn geanalyseerd met behulp van het log-lineaire analyseprogramma WPM (Weighted Poisson Model). Met behulp daarvan wordt nagegaan of er in het alcoholgebruik van de bestuurders verschillen bestaan naar jaar, gebied, dag en tijdstip, geslacht en leeftijd. In *Bijlage 1* wordt een korte toelichting gegeven op deze analysemethode.

In het kader van dit onderzoek is tweezijdig getoetst op 10%-niveau: voor een significant effect moet de χ^2 -waarde groter zijn dan 2.71 bij één vrijheidsgraad; voor eventuele significante speciale effecten moet de Z-waarde groter zijn dan 1.65.

3. Resultaten van het onderzoek

De resultaten van het onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in West-Zeeuwsch-Vlaanderen worden in dit hoofdstuk besproken aan de hand van de *Tabellen 1 t/m 5* uit *Bijlage 2*. De resultaten van 1998 worden steeds vergeleken met die van 1995. Daarnaast worden in dit hoofdstuk vergelijkingen gemaakt met ontwikkelingen in de rest van Zeeland en in heel Nederland.

3.1. Alcoholgebruik naar jaar en seizoen (*Tabel 1 en 2*)

Tussen 1995 en 1998 is het aandeel automobilisten met een BAG > 0,2‰ in West-Zeeuwsch-Vlaanderen toegenomen van 10,9% tot 14,5%. Deze toename is statistisch significant: $\chi^2 = 3.60$ bij één vrijheidsgraad. Ook het aandeel overtreders van de wettelijke limiet (BAG > 0,5‰) is significant toegenomen, en wel van 4,3% tot 5,9% ($\chi^2 = 1.78$ bij één vrijheidsgraad). Deze stijging van het alcoholgebruik heeft zich in de zomer en het najaar in ongeveer gelijke mate gemanifesteerd ($\chi^2 = 0.22$ bij één vrijheidsgraad).

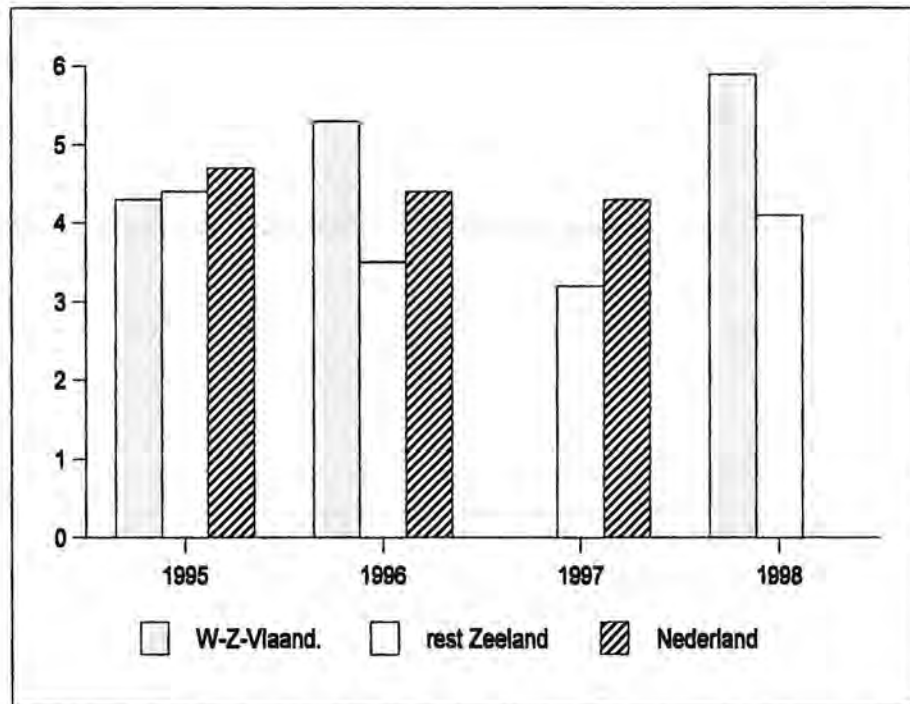
In de rest van de provincie Zeeland is het aandeel rijders onder invloed tussen 1995 en 1997 afgenomen van 4,4% tot 3,3%. In 1998 lijkt deze dalende tendens weer omgeslagen te zijn in een stijging, maar hier is waarschijnlijk het adagium "schijn bedriegt" van toepassing. De stijging in 1998 komt namelijk geheel voor rekening van het onderzoeksgebied Terneuzen, waar de meting in 1998 ongelukkigerwijs samenviel met een kermis. In Terneuzen bleek in 1998 maar liefst 8,6% van de automobilisten in overtreding, tegen 6,3% in 1995 en 1996. In Goes en op Walcheren, de beide andere Zeeuwse onderzoeksgebieden, was in 1998 respectievelijk 2,2% en 2,7% van de automobilisten in overtreding.

Ook in heel Nederland is het aandeel overtreders van de wettelijke limiet licht gedaald: van 4,7% in 1995 tot 4,3% in 1997 (het meest recente jaar waarover gegevens beschikbaar zijn).

De percentages voor de rest van Zeeland en voor heel Nederland hebben uitsluitend betrekking op weekendnachten in het najaar.

Samenvattend moet worden geconcludeerd dat de gemeten toename van het rijden onder invloed in West-Zeeuwsch-Vlaanderen niet kan worden toegeschreven aan een provinciale of landelijke trend. Maar tegelijkertijd moet worden betwijfeld, of er in West-Zeeuwsch-Vlaanderen daadwerkelijk sprake is van een (forse) toename van het rijden onder invloed. Nadere analyse van de ontwikkeling van de BAG-verdeling naar tijdstip - zie § 3.2 - geeft aanleiding om te veronderstellen dat het rijden onder invloed in West-Zeeuwsch-Vlaanderen tussen 1995 en 1998 niet noemenswaardig is toegenomen - maar ook niet afgenomen, zoals in de rest van Nederland het geval was.

In *Afbeelding 1* zijn de meetresultaten voor West-Zeeuwsch-Vlaanderen, de rest van Zeeland en heel Nederland in de vorm van een diagram weergegeven. Daarbij is de volgende toelichting nodig. In West-Zeeuwsch-Vlaanderen zijn in 1996 geen vier, maar slechts twee metingen uitgevoerd, één in de zomer en één in het najaar. De steekproef omvatte 450 automobilisten, van er wie 24 (5,3%) in overtreding waren.

Afbeelding 1. Aandelen rijders onder invloed in weekendnachten van het najaar, in W.-Zeeuwsch-Vlaanderen, de rest van Zeeland en heel Nederland, 1995-1998.

In 1997 is in West-Zeeuwsch-Vlaanderen slechts één meting uitgevoerd, en wel in het najaar. Bovendien was de steekproefomvang betrekkelijk gering: 241 automobilisten van wie er 9 (3,7%) in overtreding waren. Vanwege de beperkte vergelijkbaarheid en geringe steekproefomvang is dit percentage overtreders niet in het diagram opgenomen.

3.2. Alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip (Tabel 3)

Als we het rijden onder invloed in West-Zeeuwsch-Vlaanderen per weekendnacht bezien, blijkt dat er in 1995 wat meer overtreders in de vrijdagnacht dan in de zaterdagnacht werden aangetroffen, terwijl het beeld in 1998 juist omgekeerd was. Toevalsfactoren zijn hiervoor waarschijnlijk verantwoordelijk. In heel Nederland worden er in het algemeen meer overtreders in de vrijdagnacht dan in de zaterdagnacht aangetroffen.

Wat het alcoholgebruik naar tijdstip betreft, is het algemene beeld in Nederland dat het aandeel rijders onder invloed toeneemt naarmate het later wordt, met vooral na 2.00 uur een flinke piek. In West-Zeeuwsch-Vlaanderen was dat in 1998 ook het geval, maar in 1995 was er sprake van een afwijkend beeld: het alcoholgebruik tussen middernacht en 2.00 uur lag toen op een veel lager niveau lag dan vóór middernacht (respectievelijk 1,5% en 3,7% overtreders). In 1998 bleek het aandeel rijders onder invloed tussen middernacht en 2.00 uur bijna verviervoudigd te zijn: van 1,5% naar 5,7%. Dit effect is statistisch significant ($Z = 1.88$). Daarmee is deze periode van de nacht verantwoordelijk voor praktisch de hele toename van het rijden onder invloed, die tussen 1995 en 1998 in West-Zeeuwsch-Vlaanderen is gemeten. De oorzaak van de sterke toename van het rijden onder invloed tussen midder-

nacht en 2.00 uur moet echter worden gezocht in het feit dat één locatie uit het meetschema van 1995 in volgende jaren (en ook in 1998) niet meer is bezocht. Het betreft de Zuidzandseweg in Cadzand. De reden om hier geen metingen meer uit te voeren was de zeer beperkte opstelruimte voor controle-team en staande gehouden voertuigen, die aanleiding gaf tot verkeersonveilige situaties. Bij de vier meetsessies op deze locatie in 1995, alle uitgevoerd in de periode tussen middernacht en 2.00 uur, zijn in totaal 84 automobilisten gecontroleerd; geen enkele van hen bleek in overtreding.

Bij de vier meetsessies op de vervangende locatie in 1998 zijn in totaal 177 automobilisten gecontroleerd, van wie er 12 (6,8%) in overtreding waren. De conclusie uit het voorgaande is, dat de gemeten toename van het alcoholgebruik in West-Zeeuwsch-Vlaanderen vrijwel geheel het gevolg is van een locatiewisseling. Met andere woorden: in feite is het alcoholgebruik van automobilisten in West-Zeeuwsch-Vlaanderen tussen 1995 en 1998 nauwelijks of niet toegenomen.

3.3. Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd (Tabel 4)

Mannelijke bestuurders waren in 1998 in West-Zeeuwsch-Vlaanderen ruim tweemaal zo vaak in overtreding als vrouwelijke: 6,9% versus 3,3%. In 1995 is een soortgelijk verschil aangetroffen. Het verschil tussen mannen en vrouwen is statistisch significant ($\chi^2 = 4.41$ bij één vrijheidsgraad). Ook in de rest van Zeeland en in heel Nederland blijken mannelijke bestuurders in het algemeen twee- tot driemaal zo vaak in overtreding te zijn als vrouwelijke bestuurders.

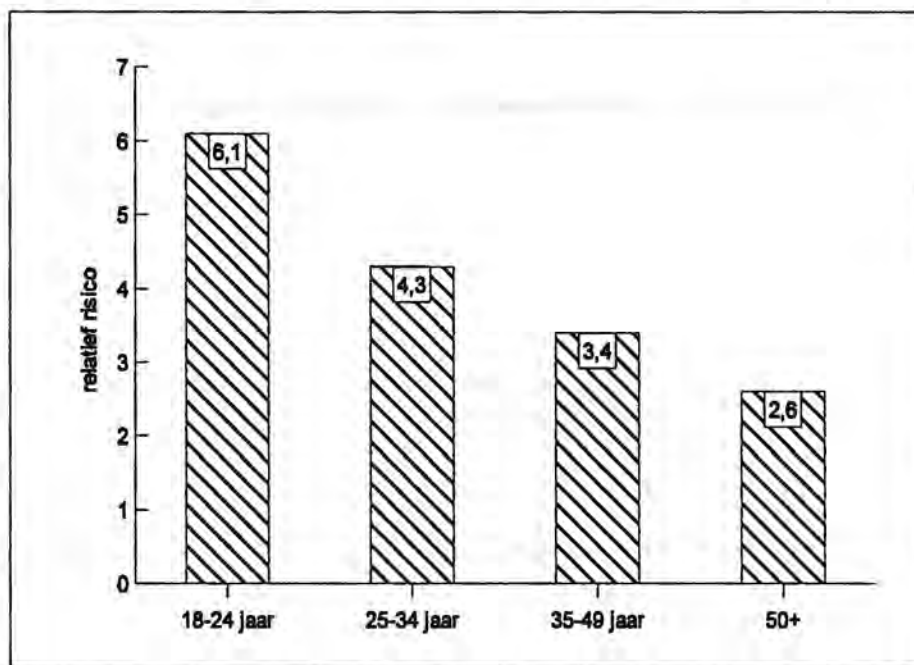
Bij de mannen is in 1998 in West-Zeeuwsch-Vlaanderen het laagste percentage overtreders aangetroffen in de leeftijdsgroep onder de 25 jaar (3,8%). Het verschil met de overige mannelijke bestuurders is statistisch significant ($Z = 1.87$), maar wat kleiner dan in 1995 het geval was. Het alcoholgebruik van jonge mannelijke automobilisten is dus meer dan gemiddeld toegenomen. Ook in de rest van Nederland gaan jonge mannen steeds vaker onder invloed van alcohol achter het stuur zitten. *Het alcoholgebruik van jonge mannelijke automobilisten in Nederland, dat in de jaren tachtig sterk was teruggedrongen, vertoont in de jaren negentig weer een opgaande lijn: in de periode 1991-1993 was gemiddeld 3,2% in overtreding, in de periode 1994-1996 gemiddeld 3,5% en in 1997-1998 gemiddeld 4,0%.*

Deze ontwikkeling is buitengewoon zorgelijk, omdat voor jonge mannelijke automobilisten de ongevalskans na alcoholgebruik veel sterker toeneemt dan voor oudere mannelijke automobilisten het geval is. Dit is te zien in *Afbeelding 2*, waarin voor mannelijke autobestuurders van verschillende leeftijdsklassen de relatieve risico's van rijden onder invloed zijn weergegeven. Deze relatieve risico's zijn berekend door gegevens over het alcoholgebruik van willekeurige automobilisten in weekendnachten te relateren aan gegevens over het (door de politie geregistreerde) alcoholgebruik van bestuurders die in weekendnachten betrokken waren bij ernstige ongevallen. De gegevens hebben betrekking op de jaren 1996 en 1997.

Daar komt nog bij dat jonge, beginnende automobilisten ook in nuchtere toestand al een grotere kans op een ongeval hebben dan oudere, meer ervaren automobilisten.

Het gevolg van een en ander is, dat jonge mannelijke bestuurders sterk oververtegenwoordigd zijn in de slachtoffers van alcoholongevallen. In 1997

maakten mannen van 18 t/m 24 jaar in Nederland maar liefst 22% uit van alle geregistreerde doden en ernstig gewonden ten gevolge van alcoholongevallen in het verkeer, terwijl hun aandeel in de bevolking slechts 5% bedraagt!

Afbeelding 2. Verhoging van het ongevalsrisico van mannelijke automobilisten bij een BAG > 0,5‰ per leeftijdsklasse (berekend op basis van gegevens over 1996 en 1997; risico bij BAG < 0,5‰ = 1).

Het hoogste percentage mannelijke overtreeders is in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, zowel in 1995 als 1998, aangetroffen in de leeftijdsgroep van 35 t/m 49 jaar: respectievelijk 6,8% en 9,7%. Ook hier is het verschil met mannen uit de overige leeftijdsgroepen statistisch significant: $\chi^2 = 3.98$ bij één vrijheidsgraad. Ook in de rest van Zeeland en in heel Nederland onderscheidt deze leeftijdsgroep zich in het algemeen in ongunstige zin.

Onder de vrouwelijke bestuurders zijn in West-Zeeuwsch-Vlaanderen eveneens de minste overtreeders aangetroffen in de leeftijdsgroep onder de 25 jaar: géén in 1995 en één (1,5%) in 1998. Tussen de overige leeftijdsgroepen bestaan geen significante verschillen. In de rest van Zeeland en in heel Nederland wordt in het algemeen een soortgelijk beeld aangetroffen.

Van alle gecontroleerde bestuurders in West-Zeeuwsch-Vlaanderen was zowel in 1995 als in 1998 74% van het mannelijk geslacht. Dit beeld komt redelijk overeen met het beeld in de rest van Zeeland en in heel Nederland.

3.4. Herkomst van overtreeders (Tabel 5)

De herkomst van overtreeders wordt geregistreerd vanaf een BAG van 0,7 promille. Dat is de ondergrens waarbij een automobilist wordt overgebracht naar het bureau om de ademanalyse voor bewijdsdoeleinden te ondergaan. De herkomstverdeling van de 35 bestuurders die in 1998 bij de vier metingen in West-Zeeuwsch-Vlaanderen een BAG > 0,7 promille hadden, is als volgt:

- horecagelegenheid (bar, café, restaurant, disco)	71%
- sportkantine	3%
- bezoek/feestje	17%
- werk/thuis	6%
- anders/onbekend	3%

Ten opzichte van 1995 zijn er geen verschillen van betekenis. In vergelijking met de rest van Zeeland en heel Nederland is het aandeel van de horeca-bezoekers in West-Zeeuwsch-Vlaanderen aan de hoge kant, maar gezien de kleine absolute aantallen zijn daaraan moeilijk consequenties te verbinden.

In 1995 had ruim twee derde van de aangehouden bestuurders de Belgische nationaliteit, in 1998 ruim één derde. Gezien de kleine absolute aantallen, mag uit deze gegevens geen andere conclusie worden getrokken dan dat een substantieel deel van de rijders onder invloed in Zeeuwsch-Vlaanderen uit Belgen bestaat.

Bevond zich in 1995 onder de 14 aangehouden bestuurders slechts één toerist, in 1998 zeiden maar liefst 13 van de 35 (oftewel 37%) aangehouden bestuurders als toerist in West-Zeeuwsch-Vlaanderen aanwezig te zijn. Of alle aangehouden bestuurders op dit punt een eerlijk antwoord hebben gegeven, is echter zeer de vraag. In het najaar bleek het aandeel toeristen ruim twee keer zo groot als in de zomer; bovendien bleek een deel van die toeristen geboren te zijn in een nabijgelegen gemeente.

3.5. Ontwikkeling van het politietoezicht

In vergelijking met 1995 is het politietoezicht op alcoholgebruik in West-Zeeuwsch-Vlaanderen in 1998 toegenomen. Het aantal geplande aselecte controles met grotere teams (incidenteel in samenwerking met de Rijkswacht van Belgisch Vlaanderen) is afgenomen. Maar kleinschalige aselecte alcoholcontroles door surveillanceteams zijn min of meer dagelijkse routine geworden (met name in de nachtelijke uren) en ook betrokkenen bij ongevallen worden tegenwoordig vrij systematisch op alcoholgebruik gecontroleerd.

De gezamenlijk met de Belgische Rijkswacht uitgevoerde alcoholcontroles hebben zich de afgelopen jaren mogen verheugen in een ruime aandacht van zowel de Belgische als Nederlandse pers. Medewerkers van Veilig Verkeer Nederland assisteren bij de geplande controles om verkeersdeelnemers op veelal ludieke wijze voor te lichten over de gevaren van rijden onder invloed en over de sancties bij betrapping door politie.

In de periode van 1 juli 1994 t/m 30 juni 1995 werden naar schatting 580 bestuurders die niet bij een verkeersongeval betrokken waren, gecontroleerd op alcoholgebruik. Tegen 94 van hen werd een proces-verbaal wegens rijden onder invloed opgemaakt. Daarnaast werden 15 processen-verbaal opgemaakt tegen bestuurders die wel bij een verkeersongeval betrokken waren.

In de periode van 1 juli 1997 t/m 30 juni 1998 zijn ruim 1.000 bestuurders gecontroleerd die niet bij een ongeval betrokken waren; tegen 136 van hen is proces-verbaal wegens rijden onder invloed opgemaakt. Tegen bestuurders die wel bij een ongeval betrokken waren, is in de desbetreffende periode in 10 gevallen een proces-verbaal opgemaakt (op 300 gecontroleerde bestuurders).

3.6. **Ontwikkeling van de alcoholonveiligheid**

In de periode van 1995 t/m 1997 zijn er in West-Zeeuwsch-Vlaanderen geen doden gevallen bij ongevallen die geregistreerd zijn als alcoholongevallen. Het aantal ziekenhuisopnamen als gevolg van geregistreerde alcoholongevallen is toegenomen: van 7 per jaar in 1995 en 1996 tot 10 in 1997. Het aantal overige (lichtere) gewonden is daarentegen licht afgenomen: 5 in 1995, 4 in 1996 en 3 in 1997. De opgetreden veranderingen zijn niet statistisch significant.

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1. Conclusies

Het alcoholgebruik van automobilisten in West-Zeeuwsch-Vlaanderen is tussen 1995 en 1998 niet afgenomen, ondanks enige intensivering van het politietoezicht, de voorlichting en de publiciteit.

In vergelijking met de Zeeuwse politiedistricten Walcheren en Oosterscheldebekken wordt in West-Zeeuwsch-Vlaanderen relatief veel onder invloed gereden. Maar in vergelijking met Terneuzen wordt in West-Zeeuwsch-Vlaanderen wat minder onder invloed gereden.

Een substantieel deel van de rijders onder invloed in West-Zeeuwsch-Vlaanderen bestaat uit bestuurders met de Belgische nationaliteit. Horecabezoekers lijken in West-Zeeuwsch-Vlaanderen een belangrijker deel uit te maken van de rijders onder invloed dan in de rest van Zeeland en in heel Nederland het geval is.

Evenals in heel Nederland lijkt ook in West-Zeeuwsch-Vlaanderen het alcoholgebruik van jonge mannelijke automobilisten langzaam maar zeker toe te nemen.

4.2. Aanbevelingen

Ervaringen in het buitenland, maar ook in Nederland, laten zien dat intensief aselect politietoezicht onontbeerlijk is om alcoholgebruik in het verkeer substantieel terug te dringen. Een goed voorbeeld van succesvol toezicht is te vinden in Amsterdam, waar sinds 1995 bijna dagelijks een geplande aselecte alcoholcontrole plaatsvindt. Sindsdien worden daar jaarlijks circa 80.000 willekeurige automobilisten op alcoholgebruik gecontroleerd. Dit heeft geresulteerd in een gestage afname van het rijden onder invloed in Amsterdam: 7,6% overtreders in 1994; 6,7% in 1995; 5,7% in 1996; 5,2% in 1997; en 4,7% in 1998.

In het verslag van het vooronderzoek in West-Zeeuwsch-Vlaanderen heeft de SWOV aanbevolen in het district Zeeuwsch-Vlaanderen een vliegende alcoholbrigade op te richten. Zo'n brigade zou gemiddeld eens in de drie weken, verspreid over het hele district, ongeveer 600 willekeurige automobilisten op alcoholgebruik kunnen testen. Dit zou betekenen dat het toezichtniveau in vergelijking met de voorsituatie zou worden verzesvoudigd, hetgeen voor een belangrijk deel gerealiseerd zou kunnen worden door vergroting van de efficiëntie van het toezicht.

Deze aanbeveling is door de politie van Zeeuwsch Vlaanderen slechts zeer gedeeltelijk overgenomen, waarschijnlijk vanwege en nijpend gebrek aan mankracht voor gericht verkeerstoezicht. In totaal zijn er voor 1998 in heel Zeeuwsch-Vlaanderen tien aselecte alcoholcontroles met grotere teams gepland, waarvan er slechts één de grenzen van de drie afzonderlijke basiseenheden overschreed. In vergelijking met de voorsituatie betekent dit nauwelijks of geen toename van het geplande toezicht. Er is in West-Zeeuwsch-Vlaanderen wel een toename geweest van kleinschalige aselecte alcoholcontroles door surveillanceteams. Zulke controles worden tegenwoordig bijna dagelijks uitgevoerd. Een nadeel van dergelijke controles is echter, dat ze in de praktijk veelal selectief zijn, waardoor er geen algemeen

preventieve werking van uitgaat. Ook van alcoholcontrole bij ongevallen, die tegenwoordig systematischer wordt uitgevoerd dan in de voorsituatie, zijn de generaal-preventieve effecten minder groot dan van frequente aselechte alcoholcontroles met wat grotere teams.

Van het huidige politietoezicht kan dan ook niet worden verwacht, dat het een forse afname van het rijden onder invloed tot stand kan brengen. Wel kan het vooralsnog zichtbaar zorgen voor een stabilisatie van deze gevaarlijke vorm van ongewenst verkeersgedrag.

De gesignaleerde toename van het alcoholgebruik door jonge mannelijke automobilisten in West-Zeeuwsch-Vlaanderen is zorgelijk vanwege het sterk verhoogde ongevalsrisico voor jongeren na alcoholgebruik. Overigens is deze ontwikkeling in heel Nederland merkbaar, zodat voor jonge bestuurders nieuwe maatregelen op nationaal niveau geïndiceerd lijken. Uit verschillende buitenlandse onderzoeken blijkt, dat het ongevalsrisico van jonge automobilisten al duidelijk toeneemt vanaf BAG-waarden van 0,2‰. Met andere woorden: de huidige wettelijke limiet van 0,5‰ is voor jonge bestuurders niet adequaat. Een indicatie van het mogelijke effect van een lagere limiet voor jonge bestuurders geven onderzoeksresultaten uit Oostenrijk, waar in 1992 de wettelijke limiet voor beginnende automobilisten is verlaagd van 0,8‰ tot 0,1‰. Dit gebeurde in het kader van de invoering van een voorlopig rijbewijs voor een periode van twee jaar. Bestuurders die de limiet overtreden, moeten een cursus ter verbetering van hun rijvaardigheid volgen, terwijl de periode van hun voorlopig rijbewijs met een jaar wordt verlengd. De betrokkenheid van beginnende automobilisten bij ernstige ongevallen nam in een periode van vijf jaar af met 18,7%. Het aantal ernstige ongevallen waar zij onder invloed van alcohol bij waren betrokken, nam af met 16,8%.

Het grote aandeel rijders onder invloed dat uit een horecagelegenheid komt (meer dan 70%!) en de daaruit voortvloeiende verkeersdoden en -gewonden roepen om een bewustwordingscampagne onder horecaondernemers, die moet leiden tot een meer verantwoord schenkgedrag.

WPM-analyse biedt de mogelijkheid niet alleen de samenhang tussen twee variabelen (bijvoorbeeld 'jaar * BAG') te toetsen, maar ook die tussen drie of vier variabelen (bijvoorbeeld 'jaar * geslacht * leeftijd * BAG').

Elke variabele is opgedeeld in een beperkt aantal klassen. Ten behoeve van de analyse worden de klassen steeds in twee groepen onderverdeeld (gedichotomiseerd). Per variabele is het aantal opdelingen gelijk aan het aantal klassen minus 1. De klasse(n) met een positief teken wordt/worden steeds vergeleken met de klasse(n) met een negatief teken. Klassen met de waarde 0 worden niet meer in de analyse betrokken.

Bij een variabele als 'geslacht' (twee klassen) is er slechts één vergelijking mogelijk, namelijk tussen mannen en vrouwen. De 'designmatrix' voor de analyse is dan: 1 -1.

De variabele 'leeftijd' is in vier klassen ingedeeld. De designmatrix bevat drie vergelijkingen. Welke dat zijn, hangt af van de vooraf - al dan niet expliciet - geformuleerde hypothesen. In dit geval is op grond van bevindingen in de rest van Nederland gekozen voor de volgende 'designmatrix':

1	-1	-1	1	(jongeren en ouderen versus de middengroepen)
1	0	0	1	(jongeren versus ouderen)
0	1	-1	0	(de groep van 25-35 jaar versus de groep van 35-50 jaar)

Of er significante verschillen in de BAG-verdeling naar geslacht enzovoort bestaan, blijkt uit de chi-kwadraatwaarde die uit de analyse volgt, in combinatie met het bijbehorende aantal vrijheidsgraden (df).

De bijdrage van de verschillende klassen aan een eventueel significant effect blijkt uit de standaardscore (= Z-waarde) per deelanalyse.

Het is mogelijk, dat uit een analyse volgt dat er in het geheel genomen geen significante verschillen zijn in de BAG-verdeling naar een bepaald kenmerk (bijvoorbeeld geslacht), maar dat er wel sprake is van een significant speciaal effect (bijvoorbeeld: onder de mannen komen verhoudingsgewijs meer zware overtreders voor dan onder de vrouwen).

In het kader van het onderzoek naar het alcoholgebruik van automobilisten in West-Zeeuwsch-Vlaanderen is tweezijdig getoetst op 10%-niveau: voor een significant effect moet de χ^2 -waarde groter zijn dan 2.71 bij één vrijheidsgraad; de Z-waarde moet groter zijn dan 1.65.

- 1a. *Alcoholgebruik naar seizoen en weekendnacht in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995*
- 1b. *Alcoholgebruik naar seizoen en weekendnacht in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1998*

- 2a. *Alcoholgebruik naar weekendnacht in de rest van Zeeland, najaar 1995*
- 2b. *Alcoholgebruik naar weekendnacht in de rest van Zeeland, najaar 1998*

- 3a. *Alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995*
- 3b. *Alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1998*

- 4a. *Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995*
- 4b. *Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1998*

- 5a. *Herkomst van overtreeders naar BAG-klasse in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995*
- 5b. *Herkomst van overtreeders naar BAG-klasse in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1998*

Seizoen en weekendnacht	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>Zomer</i>						
vrijdag	113	8,8%	6,2%	--	0,9%	7,1%
zaterdag	187	3,2%	1,1%	1,1%	1,1%	3,2%
totaal	300	5,3%	3,0%	0,7%	1,0%	4,7%
<i>Najaar</i>						
vrijdag	87	10,3%	--	2,3%	--	2,3%
zaterdag	152	7,2%	2,0%	1,3%	1,3%	4,6%
totaal	239	7,2%	1,3%	1,7%	0,8%	3,8%
<i>Zomer + najaar</i>						
vrijdag	200	9,5%	3,5%	1,0%	0,5%	5,0%
zaterdag	339	5,0%	1,5%	1,2%	1,2%	3,8%
totaal	539	6,7%	2,2%	1,1%	0,9%	4,3%

Tabel 1a. Alcoholgebruik naar seizoen en weekendnacht in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995.

Weekendnacht	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
vrijdag	408	5,6%	2,2%	1,7%	1,0%	4,9%
zaterdag	278	6,5%	2,2%	0,4%	1,1%	3,6%
totaal	686	6,0%	2,2%	1,2%	1,0%	4,4%

Tabel 2a. Alcoholgebruik naar weekendnacht in de rest van Zeeland, najaar 1995.

Seizoen en weekendnacht	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥ 1,3	≥ 0,5
<i>Zomer</i>						
vrijdag	217	7,8%	3,2%	2,8%	0,9%	6,9%
zaterdag	229	7,0%	3,1%	1,7%	--	4,8%
totaal	446	7,4%	3,1%	2,2%	0,4%	5,8%
<i>Najaar</i>						
vrijdag	209	11,5%	1,9%	1,0%	1,0%	3,8%
zaterdag	271	8,1%	4,8%	2,6%	0,4%	7,7%
totaal	480	9,6%	3,5%	1,9%	0,6%	6,0%
<i>Zomer + najaar</i>						
vrijdag	426	9,6%	2,6%	1,9%	0,9%	5,4%
zaterdag	500	7,6%	4,0%	2,2%	1,2%	6,4%
totaal	926	8,5%	3,3%	2,1%	0,5%	5,9%

Tabel 1b. Alcoholgebruik naar seizoen en weekendnacht in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1998.

Weekendnacht	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥ 1,3	≥ 0,5
vrijdag	789	7,2%	2,8%	0,9%	1,1%	4,8%
zaterdag	401	4,2%	1,2%	1,0%	0,5%	2,7%
totaal	1.190	6,2%	2,3%	0,9%	0,9%	4,1%

Tabel 2b. Alcoholgebruik naar weekendnacht in de rest van Zeeland, najaar 1998.

Weekendnacht en tijdstip	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>Vrijdag</i>						
22-24 uur	109	10,1%	2,8%	0,9%	--	3,7%
00-02 uur	71	8,5%	2,8%	--	--	2,8%
02-04 uur	20	10,0%	10,0%	5,0%	5,0%	20,0%
totaal	200	9,5%	3,5%	1,0%	0,5%	5,0%
<i>Zaterdag</i>						
22-24 uur	162	4,3%	3,1%	0,6%	--	3,7%
00-02 uur	129	6,2%	--	--	0,8%	0,8%
02-04 uur	48	4,2%	--	6,3%	6,3%	12,5%
totaal	339	5,0%	1,5%	1,2%	1,2%	3,8%
<i>Vrijdag + zaterdag</i>						
22-24 uur	271	6,6%	3,0%	0,7%	--	3,7%
00-02 uur	200	7,0%	1,0%	--	0,5%	1,5%
02-04 uur	68	5,9%	2,9%	5,9%	5,9%	14,7%
totaal	539	6,7%	2,2%	1,1%	0,9%	4,3%

Tabel 3a. Alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995.

Weekendnacht en tijdstip	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>Vrijdag</i>						
22-24 uur	262	8,4%	1,5%	0,8%	0,4%	2,7%
00-02 uur	124	12,9%	4,0%	0,8%	2,4%	7,3%
02-04 uur	40	7,5%	5,0%	12,5%	--	17,5%
totaal	426	9,6%	2,6%	1,9%	0,9%	5,4%
<i>Zaterdag</i>						
22-24 uur	258	9,3%	3,9%	1,6%	--	5,4%
00-02 uur	157	5,7%	3,2%	1,3%	--	4,5%
02-04 uur	85	5,9%	5,9%	5,9%	1,2%	12,9%
totaal	500	7,6%	4,0%	2,2%	0,2%	6,4%
<i>Vrijdag + zaterdag</i>						
22-24 uur	520	8,8%	2,7%	1,2%	0,2%	4,0%
00-02 uur	281	8,9%	3,6%	1,1%	1,1%	5,7%
02-04 uur	125	6,4%	5,6%	8,0%	0,8%	14,4%
totaal	926	8,5%	3,3%	2,1%	0,5%	5,9%

Tabel 3b. Alcoholgebruik naar weekendnacht en tijdstip in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1998.

Geslacht en leeftijd	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-%o)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥1,3	≥0,5
<i>Mannen</i>						
18-24 jaar	114	3,5%	2,6%	--	--	2,6%
25-34 jaar	95	10,5%	3,2%	1,1%	1,1%	5,3%
35-49 jaar	117	8,5%	3,4%	1,7%	1,7%	6,8%
50 jaar en ouder	74	8,1%	1,4%	1,4%	2,7%	5,4%
totaal	400	7,5%	2,8%	1,0%	1,3%	5,0%
<i>Vrouwen</i>						
18-24 jaar	41	2,4%	--	--	--	--
25-34 jaar	43	1,4%	--	--	--	--
35-49 jaar	43	7,0%	--	4,7%	--	4,7%
50 jaar en ouder	12	--	8,3%	--	--	--
totaal	139	4,3%	0,7%	1,4%	--	2,2%
<i>Mannen + vrouwen</i>						
18-24 jaar	155	3,2%	1,9%	--	--	1,9%
25-34 jaar	138	8,7%	2,2%	0,7%	0,7%	3,6%
35-49 jaar	160	8,1%	2,5%	2,5%	1,3%	6,3%
50 jaar en ouder	86	7,0%	2,3%	1,2%	2,3%	5,8%
totaal	539	6,7%	2,2%	1,1%	0,9%	4,3%

Tabel 4a. Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995.

BAG-%o	N	Herkomst				
		Horeca	Sportkantine	Bezoek/ feestje	Werk/thuis	Anders/ onbekend
0,7-0,8	3	100%	--	--	--	--
0,8-1,3	6	67%	17%	17%	--	--
≥ 1,3	5	80%	--	20%	--	--
totaal	14	79%	7%	14%	--	--

Tabel 5a. *Herkomst van overtreders naar BAG-klasse in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1995.*

Geslacht en leeftijd	N	Bloedalcoholgehalte (BAG-‰)				
		0,2-0,5	0,5-0,8	0,8-1,3	≥ 1,3	≥ 0,5
<i>Mannen</i>						
18-24 jaar	130	6,9%	2,3%	0,8%	0,8%	3,8%
25-34 jaar	177	9,0%	1,7%	4,5%	0,6%	6,8%
35-49 jaar	176	8,5%	5,7%	3,4%	0,6%	9,7%
50 jaar en ouder	200	11,5%	5,5%	--	1,0%	6,5%
totaal	683	9,2%	4,0%	2,2%	0,7%	6,9%
<i>Vrouwen</i>						
18-24 jaar	67	1,5%	--	1,5%	--	1,5%
25-34 jaar	50	14,0%	2,0%	2,0%	--	4,0%
35-49 jaar	73	8,2%	2,7%	--	--	2,7%
50 jaar en ouder	53	3,8%	1,9%	3,8%	--	5,7%
totaal	243	6,6%	1,6%	1,6%	--	3,3%
<i>Mannen + vrouwen</i>						
18-24 jaar	197	5,1%	1,5%	1,0%	0,5%	3,0%
25-34 jaar	227	10,1%	1,8%	4,0%	0,4%	6,2%
35-49 jaar	249	8,4%	4,8%	2,4%	0,4%	7,6%
50 jaar en ouder	253	9,9%	4,7%	0,8%	0,8%	6,3%
totaal	926	8,5%	3,3%	2,1%	0,5%	5,9%

Tabel 4b. Alcoholgebruik naar geslacht en leeftijd in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1998.

BAG-‰	N	Herkomst				
		Horeca	Sportkantine	Bezoek/ feestje	Werk/thuis	Anders/ onbekend
0,7-0,8	11	55%	9%	36%	--	--
0,8-1,3	19	79%	--	11%	5%	5%
≥ 1,3	5	80%	--	--	20%	--
totaal	35	71%	3%	17%	6%	3%

Tabel 5b. *Herkomst van overtreders naar BAG-klasse in West-Zeeuwsch-Vlaanderen, 1998.*